

PESTI LÁSZLÓ

Budapesti Városvédő Egyesület Kőbányai Csoportja

A Kőbányán működő, a helyi értékeket felkutató társaság 1963. október 29-én alakult meg Honismereti Bizottság néven a Hazafias Népfront X. kerületi Bizottságának indítványára. A tényleges alapítási javaslatot Harustyák József tette meg.

Mivel az adatgyűjtéssel párhuzamosan tárgyak átvételére is sor került, 1963. november 15-én felvetődött egy kiállítás szervezése. E terv lassan érett valósággá, a gyűjtemény tényleges megalapozására csak 1972-ben került sor. Sajnálatosan olyan értékes tárgyakat nem sikerült biztonságba helyezni, mint a Fáczányi patika berendezése, az Orchester és Ferenc József kőbányai látogatását megörökítő emléktábla. Hely hiányában a kisebb tárgyakat a tagok lakásukon őrizték.

A munkabizottságnak ekkor 61 tevékeny tagja volt, de kiváltképp négy személy dolgozott igen eredményesen: dr. Gecse Albert, Csernus Lukács Lajos, Csonka Sándor és Steer János. Mindegyiküknek értékes helytörténeti magángyűjteménye volt, aminek csak apró töredéke került be a helytörténeti gyűjteménybe.

A Kőbánya története című könyv írását dr. Szalai György vállalta, mivel Dausz Gyula: Kőbánya múltja című, 1913-ban kiadott műve kis példányszámban jelent meg. Tomaskovics Sándor 50 bélyeges téglát ajándékozott, megvetve ezzel a már 1400 darabot számláló, az ország negyedik legnagyobb téglagyűjteménye alapját. 1977. november 4-én a Szocialista Brigádok Parkjában megnyílt a Budapesti Állandó Szabadtéri Téglakiállítás, mely a 310 legértékesebb darabot mutatja be, Varga János tervezésében. A magyarázó katalógust dr. Gecse Albert és

Simó József írták. Különleges darabként került leltárba Toporczy Horváth Jakab városligeti sírjából származó MI jelű téglá.

1977 és 1980 között Bardócz Attila volt a helytörténeti szakkör titkára. Tóth József Kőbánya régi épületeiről makettekét készített, ezek minden kiállításon láthatók.

1981. január 21-én a Kommunista Ifjúsági Szövetség X. kerületi Bizottsága a felhalmozott anyag elhelyezésére átengedte a Halom-utca 37/b. számú épületének alagsorát, ahol a gyűjtemény jelenleg is van. Az épület eredetileg Dreher sportház volt, majd postahivatalnak adott helyet. A rendszerváltás után a Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény mellett több társadalmi szervezet irodái is működnek itt.

A kerület műemlékeinek feldolgozásában dr. Bodnár János, Kemény Kornél, B. Németh István munkabizottsági tagok, a tanács részéről Horváth M. László és Pethes László vettek részt, utóbbiak munkakörük folytán ismerték alaposan e területet.

A dr. Gecse Albert javaslatára készített Kőrösi Csoma Sándor szobrot – Tóth Béla alkotása – 1984-ben helyezték el. Ugyancsak ebben az évben jelent meg a munkabizottság tagjai által írt Kőbányai utak, utcák, terek, parkok története. Ezt követte folytatásként 1987-ben Csonka Sándor műve, a Kőbánya vasúti közlekedésének története című kiadvány. A gyűjtemény szakmai irányítását dr. Létay Miklós muzeológus, a Kiscelli Múzeum munkatársa látta el.

1989-ben megszűnt a Hazafias Népfront, a helytörténeti munkabizottság 48 tagja belépett a Budapesti Városvédő Egyesületbe (BVE), annak Kőbányai Csoportját képezve. A gyűjtemény szakmai irányítását 1991-ben Juhász János néprajzos muzeológus vette át.

1991. december 31-ig 36 dokumentációs tanulmány készült Kőbánya építészeti értékeiről. Kordela Lajos, Mészáros Dezső és Végh Elek többszáz fényképet készített a városrész épületeiről, elsősorban a bontásra kijelölt házakról. Felkuti Károly a 13-as, 28-as és 37-es villamosokon utazva az ablakból video felvételeket készített e járatok útvonalairól.

Az ilyen irányú munkában általában az idősebb korosztály vesz részt.

A kőbányai tagság is kiöregedett, sokan elhunytak, a csoport tevékenysége egy rövid időre szünetelt. 1998 októberében Juhász János indítványára Pesti László vette át a BVE Kőbányai Csoportja vezetését. Megfogyatkozott létszámmal, 10–12 fővel folytattuk munkánkat. Össze-

jöveteleinket minden hónap harmadik csütörtökén 17 és 19 óra között tartjuk a Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény épületében, a Halom-utca 37/b-ben, ahol 2004. január 1-től a múzeum jelenlegi igazgatója, Bihari József és munkatársa, Tóth Edit szeretettel fogad bennünket. Munkánkat párhuzamosan végezzük és kiemelkedően jó a kapcsolatunk a gyűjteménnyel, amit Bihari Józsefnek ezúton is köszönünk.

Csoportunk látogatást tett a kőbányai pincékben, a Kőbányai Sörgyár Múzeumában, a Sütőipari Emléktárban, a Conti-kápolnában, a Kerepesi temetőben és a Népligetben.

1987-ben csoportunk ismerte fel a Harmat utcában a törökmogyoró egyetlen változatát (*Corylus colurna „Variegata”*), amit a Természettudományi Múzeum Növénytárának bejelentettünk – a fát a X. kerületi Tanács védetté nyilvánította.

Irodalmi eredményeink

- Demény-Dittel Lajos: A kőbányai Szent László plébániatemplom. 1991.
- Kádár József: Kőbányai téglagyárak. 2000.
- Fery Antal grafikusművész két fametszete az 1990-es évekből.
- Kerékgyártó László négy linóleummetszete a 2000-es évek elejéről.
- Borza József és Tarjányi Ferenc felvételei alapján készült hét képes levelezőlap. 2002.
- Kerékgyártó László grafikusművész számítógépes kisgrafikái: Kőbánya nevezetességei. 16 lap. 2005.
- Kerékgyártó László – Ürmös Péter: Épületek és stílusok I. 30 lap. Épületek és stílusok II. 16 lap. Számítógépes kisgrafikák.
- Pesti László – Tarjányi Ferenc (a BVE Környezetvédelmi Csoportjával közösen): Fővárosi nagy parkok ismertetője (Városmajor, Vérmező, Tabán, Gellérthegy, Margitsziget, Városliget, Népliget, Károlyi kert, Múzeumkert, Orczy park és Ludovika tér, Kerepesi temető). 2008–2009.

Tárgyi eredményeink

- Mátis András: Naprendszer bemutató a Népligetben, egy a tízmilliárdhoz kicsinyítésben. 2000–2001.

- Sétánynevek a Népligetben, talajszinten elhelyezett beton névtáblák. 2001–2003.
- Bánó Soma: Népligeti szélrózsa, az ezredforduló emlékére. Fontos földrajzi pontok távolsága e helytől. 2000–2001.
- Lebontott háromszögelési jel felújítása, elhelyezése. 2003. VIII – X. hónap.
- Útburkolat bemutató építése a Fővárosi Kertészet Népligeti Üzemével közösen. (Bazalt, gránit, andezit, keramit, mészkő, jura vörös mészkő, téгла, műanyag, fa, beton járdalapok.) Itt látható Budapest legrégebben működő szemétkosara, több mint száz éves.
- A kőbányai kőbányászat emlékhelye a Népligetben. 2004.
- A kőbányai sírköves ipar emlékhelye a Népligetben. 2005.
- Előbbihez csatlakozik Galgóczy István: A kőbányai sírköves ipar című, 5 példányban készült leírása.
- Emlékfák ültetése a Népligetben: libanoni tölgy a BVE fennállásának 25. évfordulójára, libanoni tölgy a Kisgrafika Barátok Köre alapításának 50. évfordulójára, szillelű gumifa Papp József botanikus emlékére, fanyarka a Szemléltváltás az Életért Egyesület emlékére, imafüzérfa Simor János hercegprímás emlékére.

Csoportüléseink

- 1998. III. 17. Gyökér István képes levelezőlap gyűjteményének bemutatása
- 1999. X. 21. Tomerle János: Rovásírásos nyelvemlékeink

2000. évben:

- I. Smodits Béla: A magyarok története a teremtéstől a honfoglalásig
- II. 17. Gyökér István: Kőbányai képes levelezőlapok
- III. 18. Pesti László: Adalékok a Népliget természeti viszonyaihoz
- IV. 20. Dr. Kovács András: A legfontosabb pázsitfűfélék ökológiai vonatkozásai
- V. 18. Tarjányi Ferenc: Szemelvények a régi Budapestről
- VI. 15. Dr. Radó Dezső: A budapesti temetők című könyvének ismeretése

- IX. 21. Kádár József: A Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény téglái
- X. 19. Borza József és Kálmán Istvánné: Új fényképek Kőbányáról
- XI. 16. Pesti László: A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása
- XII. 21. Kádár József ismertette a Kőbányai téglagyárak című könyvét

2001. évben:

- I. 24. Ráday Mihály, Csernus Lukács Lajos és György István bemutatta Dausz Gyula hasonló kiadásban megjelent könyvét
- II. 15. Versek a régi Budapestről
- III. 4. Felkuti Károly: Kőbánya a 13-as villamosról és Kőbánya köztéri szobrai
- IV. 19. Kőbánya köztéri szobrai 1956 és 1984 között
- V. Pisák Andrea: A kőbányai pincerendszer
- VI. 21. Kőbánya köztéri szobrai és emléktáblái
- VII. 19. Pesti László: A Naprendszer-bemutató átadása a Népligetben
- VIII. 16. A budapesti önkormányzatok jelképeinek ismertetése
- IX. 20. A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása
- X. 18. A Meteor csillagászati évkönyv ismertetése
- XI. Kastélyok és kertek (felolvasás)
- XII. 20. Évi összefoglaló, jövő évi tervek megbeszélése

2002. évben:

- I. 19. A Meteor csillagászati évkönyv ismertetése
- II. 21. Tisztelgés a tűzoltás emlékei előtt
- III. 21. Szemelvények a helyi iparról: a sörgyártás
- IV. 23. Rákosok. Válogatás társgyűjtemények kiadványaiból
- V. 16. Kőbánya hajdani kertvárosa a Tisztviselőtelep
- VI. 20. Bánó Soma: Kőbánya régi térképeken
- IX. 21. A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása
- X. 12. Kocsis János: A kőbányai gyógyszergyártás
- XI. 21. Régi és új címerek
- XII. Kőbányáért tették. Beszélgetés Kőbányáért-díjasokkal

2003. évben:

- I. 16. Pesti László: Természetrajzi érdekességek
- II. 20. Az ókor hét világcsodája
- III. 20. A középkor hét világcsodája
- IV. 17. Az újkor hét világcsodája
- V. 15. Albrecht Gyula: A Rákosmező története és a rákosmezei repülés
- VI. 19. Albrecht Gyula: A sörgyártás története és Dreher Sörmúzeum
- VII. 17. Albrecht Gyula: A Szent László Gimnázium története és régi tanárai
- VIII. 21. A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása
- IX. 18. Albrecht Gyula: A kőbányai plébániatemplom
- X. 16. Ungváry Jenő: Kőbánya képes levelezőlapokon
- XI. 20. Juhász János: A gyűjtemény felépítése, működése
- XII. 19. Juhász János: Közterületi képző- és iparművészeti alkotások Kőbányán

2004. évben:

- I. Cseh Mária: Magyarország régi képes levelezőlapokon
- II. 19. Pesti László: A népligeti sétányelnevezésekről
- III. 18. Csernus Lukács Lajos: Az Újkozmetető története
- IV. 15. Buza Péter: Budapest történetének érdekességei
- V. 26. Kubassek János: Kőrösi Csoma Sándor élete és munkássága
- VI. 17. Gerle János: Lechner Ödön és a kőbányai Szent László templom
- VII. 15. Kínai selyemfenyő Kőbányán
- VIII. 19. A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása
- IX. 16. Horváth András: Leszállás a Marsra
- X. 21. Bihari József: a gyűjtemény új Látványtárának bemutatása
- XI. 18. Megemlékezés neves halottainkról
- XII. 21. Tóvay Nagy Péter: Adalékok Kőbánya XIX. századi történetéhez

2005. évben:

- I. 20. Pesti László: A népligeti Útburkolat-bemutató ismertetése
- II. 17. Saly Noémi: Élet a régi Magyarországon
- III. 17. Babits Mihály munkásságával megemlékezés a Költészet Napjáról
- IV. 21. Nagy Zoltán: József Attila élete, költészete
- V. 19. Vizler Imre vezetésével látogatás a Conti-kápolnában
- VI. 16. A Trianon című film megtekintése (DVD)
- VII. 21. Gáspár János: A reformkori közlekedés nagyjai: Baross Gábor és Mikó Imre
- VIII. 18. Emlékhelyek, síremlékek, temetők
- IX. 15. A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása
- X. 20. Karay Zsófia: Éltető étkek című előadása
- XI. 17. Vizler Imre vezetésével séta a Nemzeti Sírkertben
- XII. 15. Dr. Kapronczay Károly: Semmelweis Ignác élete és munkássága

2006. évben:

- I. 19. A 2005. évi csillagászati évkönyv bemutatása
- II. 16. Kádár József: Kőbányai téglagyárak című könyvének bemutatása
- III. 16. Pesti László: A kőbányai sírköves ipar című kézírata bemutatása
- IV. 20. Megemlékezés a Költészet Napjáról
- V. 18. Adalékok Kőbánya természeti viszonyaihoz I. A légkör és a víz
- VI. 15. Adalékok ... Kőzetek és talaj
- IX. 21. Adalékok ... Gombák és növényei
- X. 19. Adalékok ... Vadon élő és haszonállatok
- XI. 23. Óvári Árpád: A vatikáni múzeumok
- XII. A gyűjtemény új kisgrafikáinak bemutatása

2007. évben:

- I. 18. Borza József: Népligeti képek

- II. 15. Téglagyűjtők fóruma
- III. 22. A csillagászati évkönyv ismertetése
- IV. 19. Megemlékezés a Költészet Napjáról
- V. 17. Megemlékezés nemzeti évfordulóinkról
- VI. 21. Válogatás régi történetekből
- IX. 15. Horthy, a kormányzó című film megtekintése (DVD)
- X. 18. Könyvek és könyvtárak (felolvasás)
- XI. 20. Borza József: A lebegő vasút
- XII. 20. Óvári Árpád: A Vadnyugat természeti csodái

2008. évben:

- I. 17. Vas- és Fémművek Csepelen
- II. 21. Lorencz Kinga: A Hubble-Univerzum – előadás a Planetárium-ban
- III. Hegyi Mária: Ódalgombos a lityám... népművészeti előadás
- IV. Megemlékezés a Költészet Napjáról
- V. 15. Borza József: a Ganz-gyár világa
- VI. 19. Mészáros Árpád: Szemelvények a második világháború történetéből
- IX. Borza József: A mohácsi csata
- X. 16. Óvári Árpád: Turista úton Las Vegasban
- XI. 20. Karacs Zsigmond: A Kőbányai Írók, Költők Egyesületének bemutatkozása
- XII. Megemlékezés nemzeti gyűjteményünkről

2009. évben a Környezetvédelmi Csoporttal közös programokon vettünk részt fővárosi parkokban:

- I. 15. Óvári Árpád: Az éjféleli Nap országában, Norvégia (Orczy park)
- II. 18. Horváth Tamás: Vendégségben Tokióban (Népliget)
- III. 19. Megemlékezés nemzeti évfordulóinkról (Városmajor)
- IV. 16. Megemlékezés a Költészet Napjáról (Vérmező)
- V. 21. Víz, kutak, szökőkutak (előadás a Károlyi kertben)
- VI. 18. Dr. Keresztes Sándorné: Barangolás Magyarországon – képes levelezőlap bemutató (Gellérthegy)

- VII. Nyári szünet, Kertészeti Egyetem Arborétuma
- VIII. Nyári szünet, Farkasréti temető
- IX. 17. Dr. Keresztes Sándorné: Magyar táj magyar ecsettel – képes levelezőlap bemutatató (Margitsziget)
- X. 15. Óvári Árpád: A Yellowstone park csodái (Jókai kert)
- XI. 19. Tóth Imre: Múltunk titkai – téglatörténeti filmvetítés (Városliget)
- XII. 17. A Kőbányai Költők és Írók antológiájának bemutatása (Ludovika tér)

Pesti László 2003-ban kiadott reprint képeslapja
a kőbányai Dreher-kastélyról
(1905 körüli, Ungváry Jenő gyűjteményéből)